

תוכן העניינים

חלק א'

מעלתם של לומדי התורה

כבוד התורה - עמ' 13 | הזכות והשכר של עמל התורה - עמ' 22 |
 'יששכר וזבולון' - עמ' 28 | "בלי למוד האדם מת!" - עמ' 33 | תורה
 שלמדו באף - עמ' 40 | קנין התורה - עמ' 49 | עשו לי בית אחד
 שאדור בתוכו! - עמ' 57 | למוד תורה בשבת - עמ' 64 | תעריכו את
 גדל מעלתכם - עמ' 69 | האשר בלמוד תורה - עמ' 78 | יגעתי ולא
 מצאתי אל תאמין - עמ' 89 | אהבת אמת לתורה - עמ' 97 | תורה בכל
 מצב - עמ' 104 | שקדנות לשמה - עמ' 116 | חבור אמתי לתורה - עמ'
 134 | שקיעות בתורה בכל הכחות - עמ' 149 | כוח החיות האמתית -
 עמ' 160 | התמדה לשמה - עמ' 165 | מתיקות התורה - עמ' 173 | אם
 אני לא יכול ללמד אין אלו חיים - עמ' 188 | מהפכה של ממש - עמ'
 207 | למוד לשם למוד - עמ' 229 | השכינה פורשת כנפיה - עמ' 244 |
 הקב"ה מקשיב לדברי תורה - עמ' 261 | מאור שבה מביאו למוטב -
 עמ' 282 | התורה בשיבות - עמ' 287 | תלמיד חכם - מעל המזל - עמ'
 303 | געגועים לתורה - עמ' 325 | בשעת משבר - ללמד - עמ' 338 |
 הבנת סגיא עמוקה - עמ' 349 | אור תורה חדש - עמ' 362 | שאיפות
 גדולות - עמ' 377 | פשוט יהודי - עמ' 401 |

חלק ב'

זכותן של נשים לשעה ולדורות

זכותן של נשים לשעה ולדורות - עמ' 421 | "חכמות נשים בנתה ביתה"
- עמ' 425 | אמא, תפלתך התקבלה - עמ' 435 | צופיה הליכות - עמ'
439 | בסערות הימים - עמ' 462 | האשה היא הסבה ללמוד - עמ' 486
| קיומן הוא בלמוד תורה של בעליהן - עמ' 491 | הסתפקות במועט
- עמ' 501 | תפקיד האשה - עמ' 510 | אשת חבר קהבר - עמ' 525 |
סוד ההשפעה - עמ' 543 | נשים גדולות שזכו - עמ' 558 |

כבוד התורה

המעשה הנורא

בעיר שאלוניקי התגוררו יהודים רבים מאנוסי ספרד ופורטוגל. פוסקי הדור דנו רבות בענין יחוסם. ובבעיות נוספות שנבעו מכך שלא הרגלו בקיום כל המצוות, ובחיי קהלה יהודיים.

מעשה נורא ארע בשנת ש"ה בשאלוניקי, בעת שהמהר"י בן לב כהן כד"ן. אחד מעשירי העיר בשם ברוך, שהיה מאנוסי פורטוגל, עמד בד"ן תורה אצל המהר"י בן לב והפסיד בד"ן.

האיש ברוך נודע כאיש אלים, ובכעסו על שהפסיד בד"ן, סטר למהר"י על לחיו כשפגשו ברחוב!

העוברים ושבים לא מחו על שהכה ובזה את הד"ן כי פחדו ממנו. עמד המהר"י וקרע את בגדיו ואמר בקול גדול 'שמו שמים על זאת'.

הענש הנורא

למחרת היום יצאה אש ותאכל ה' אלפים בתים מבני ישראל ובערה משך ו' שעות, והמיתה מאתים נפשות מישראל, כלתה המוני בתים של יהודים, ולאחריה פרצה מגפה בה נספו נפשות רבות מעם ישראל, וכל זאת כענש על בזוי כבוד תלמיד חכם ברבים.

מן השמים נלחמו הרוחות הנושבות להביא את האש לבתים. ונשרפו גם כן בתי כנסיות ומדרשות וספרים אין קץ, מעולם לא נראתה צרה גדולה כזאת, אנשים נסו להציל את רכושם מהאש ולהרחיק לשדות. ועם כל זה האש הלכה לכוונם ושרפתם.

המשכו המפלא של המעשה הנורא הזה

לאחר שלש מאות ושלושים שנים באזור אחר של העולם, בליטא, התפרסם שמו של צדיק ובעל מופת גדול, רבי מיהודי ליטא היו באים להתברך מפיו, ושמו "רבי מרדכי'לי מאושמינא".

בנעוריו נסע לפינסק ולקרלין ללמד תורה, שם הסמך להוראה על ידי רבני הערים, וכן למד קבלה אצל רבי מרדכי זקהיים בפינסק, למד שם בהתמדה רבה. זקני המקום היו מספרים שהתמדתו היתה למעלה מכח אנוש.

רבי מרדכי הצעיר למד בצותא עם הרב וסיע לו מאד בכל עניני הרבנות, שניהם ישבו ושנו, וביחד פסקו דינים ודאגו לכלל ישראל.

אף לאחר שרבי מרדכי עזב את המקום, המשכו להיות אתו בקשרי ידידות נפלאה. והיו מחליפים מכתבים איש את רעהו, הן בענינים

פְּרָטִיִּים וְהוּן בְּעֵינַי הַכָּל. בְּשָׁנַת תר"ל רַבֵּי מְרֻדְכֵי הַתְּמַנָּה לְרַב בְּעִירָה בּוֹטְעוֹן, וְכַהֵן שָׁם בְּמִשְׁפַּח י"ח שָׁנָה. הַתְּפָרְסָם כְּצַדִּיק גָּדוֹל, פּוֹעֵל יְשׁוּעוֹת, וְחָכָם נִפְלָא.

פּוֹעֵל יְשׁוּעוֹת, צַדִּיק גָּדוֹל וְחָכָם נִפְלָא

תּוֹפְעָה מִיְחַדָּת בְּלִיטָא הִיְתָה הַנְּהִירָה לְרַבֵּי מְרֻדְכֵי בַעַל הַמוֹפֵת לְבִקְשַׁת בְּרָכָה וְיְשׁוּעָה, לְרֵאשִׁי הַקְּהֵלָה מְאֹד הַפְּרִיעַ שְׂרָבָם טְרוּד מְאֹד בַּהֲמוֹנֵי הַפּוֹנִים אֵלָיו, כְּמוֹ כּוֹן, הַכְּבִיד הַדְּבָר עַל רַבֵּי מְרֻדְכֵי בַעֲצָמוֹ.

וּבַהֲסַכְּמַת רַבֵּי מְרֻדְכֵי פְּרָסְמָה הוֹדְעָה בְּעַתּוֹנוֹת הַמְּקוֹמִית, כִּי מִבְּקָשִׁים לְחַדֵּל לְנַהֵר אֵלָיו. בַּהוֹדְעָה נֶאֱמַר שְׂמִפְיוֹן וְרַבִּים מְקָרוֹב וּמְרַחוֹק בְּאִים וְלֹא נוֹתְנִים לְרַב מְרַגּוֹעַ "אֲשֶׁר לְזֹאת, הַעֲמַדְנוּ שׁוֹמְרִים לִיד בֵּיתוֹ וּבַהֲסַכְּמַתוֹ, לְבַלְתֵּי נִתֵּן לְכָל אִישׁ וְאִישׁ, יְהִי מִי שִׁיְהִי, לְבוֹא לְפָנָיו וְלִרְאוֹת אוֹתוֹ..."

אוֹלָם, הַדְּבָר לֹא הוֹעִיל וְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל הַזְּקוֹק לִישׁוּעָה הַמְּשִׁיף לְבוֹא בַּהֲמוֹנֵיו לְבְּרָכָה וְיְשׁוּעָה.

דְּרָכֵי בּוֹטְעֵן אֲבָלוֹת מִבְּלֵי בְּאִי מוֹעֵד...

בַּתְּחִלַּת שָׁנַת תר"ן עָבַר רַבֵּי מְרֻדְכֵי לִי לְאוֹשְׁמִינָא וְעַל שְׂמָה נִתְּפָרְסָם כְּרַבֵּי מְרֻדְכֵי מְאוֹשְׁמִינָא. לְאַחַר שְׁעִזָּב נִכְתַּב הַתְּאוּרָה הַבֵּא:

"דְּרָכֵי בּוֹטְעֵן אֲבָלוֹת מִבְּלֵי בְּאִי מוֹעֵד... כֹּכַל יְמֵי שְׁבַתוֹ פֹּה בְּעִירָנוּ הִיְתָה תַּל תְּלַפְיוֹת, מְאַרְבַּע כְּנִפּוֹת הָאֶרֶץ נִהְרוּ אֵלָיו... כֹּל אִישׁ מְצוֹק וּמִרְנָפֶשׁ, אֲשֶׁה עֲקָרָה וְיוֹלְדֵת שְׁבַעָה יַחְדָּיו. לְשִׁמְעַת הָרַב אִישׁ הַמוֹפֵת הַזֶּה חָרְדוּ בְּנִים מִכָּל קְצוֹת הָאֶרֶץ, וְדְרָכֵי בּוֹטְעֵן מְלֹאוֹת יוֹם יוֹם, וְאַרְחוֹת אֲנָשִׁים בְּאִים הַעִירָה... וְהָרַב יוֹשֵׁב עַל כְּסֵא קָדְשׁוֹ עוֹנָה לְאִישׁ אִישׁ..."

ומתת ומנחה כפר ופדיון לא לקח מאיש, אף כי הפצירו בו לכפר פניו במנחה, השיב פניהם ריקם. אף אלה אשר נושעו מפיו ופקדוהו לטובה וישלחו לו מבתיהם כספם ותרומת נדבותיהם השיב לאיש איש את כספו, כי לא נהנה מאיש אף באצבע קטנה ובשנה פרוטה.

ולא רק העיר בוטען ראתה ברכה בימי שבתו בה, אף גם העירות הסמוכות, ובני הכפרים וכל בתי המלון וכל העגלונים ראו ברכה מברכת אביר יעקב ששכן בעירם. דרכי בוטען המו מאדם רב וכלם אוכלים ושותים ושמחים. אבל עתה, כאשר יצא הצדיק איש המופת מן העיר, פנה זוה, פנה הודה והדרה”.

חלומות קשים העכירו את רוחו של הצדיק רבי מרדכי

בליל יום כפור חלם רבי מרדכי לי חלום מבעית, בליל שמיני עצרת ובליל שמחת תורה, חזרו ונשנו החלומות, וכן בחדש שבט. בתחלה סבר רבי מרדכי "חלומות שאי ידברון" אבל בהמשך הבין כי זוהי מציאות נוראה.

רבי מרדכי כתב באגרת מיחדת שישלח לידידו ורעו משכבר רבי פנחס מיכאל רבה של אנטיופאליע, ומצין שהוא כותב את האגרת בדמעות שלישי.

רבי מרדכי פותח בדבריו:

הנני לספר לכם מעשה נורא, ואבקש שלא לגלות לשום אדם בעולם, רק להצניע המכתב במקום שאין יד אדם שולטת, או לקרע אותו לקרעים באפן שלא יתגלה לשום אדם בעולם.

החלום הראשון היה בליל יום כפור כשעסק רבי מרדכי בתורה נפלה עליו תרדמה. בחלומו נגלה אליו איש הדור פנים שאמר לו:

...מה לה נרדם קום קרא אל אלוקים. עוד באותו לילה חלם חלום נוסף, אותו איש הדור פנים אמר לו שנשלח אליו בשליחות מהעולם העליון, שעליו לפשפש במעשיו.

באותו יום כפור בכה בכיה גדולה שלא כהרגלו. בליל שמיני עצרת ובליל שמחת תורה, הופיע שוב החלום, ואמר לו שיש עליו גזרה והוא נשלח לומר לו שהוא יכול לבטלה.

רבי מרדכי מתאר את האיש שנראה אליו בחלום שהיה בעל זיו פנים נורא מאד ומעטף בלבנים. האיש הושיב אותו לידו, כסא לצד כסא, ואז אמר לו שהוא המהר"י בן לב. הוא ספר לו את המעשה בשלוניקי מלפני 330 שנה עם אותו יהודי שהפסיד בדין וסטר לו בפניו. והנה, הוסיף המהר"י, ענין זה חקוק על עצמותיו של האיש עד היום ואין לו תקומה.

במה אתקן?

ואתה - רבי מרדכי מיוצאי צאצאיו ועליה לתקן את החטא. וכך כותב רבי מרדכי בלשונו: "אז נרתעתי ונשתוממתי ונשארתי כאבן דומם ערך רבע שעה. ולאחר זה נגע בפי המהר"י בן לב ואמר לי, מה זה שתקת. ואז התחלתי לבכות מאד ואמרתי: לא ידעתי במה אתקן אותו, כי אין לי ידיעה ביחודים וכונות. אז אמר לי המהר"י בן לב, תדע שכן נגזר עליך.

אתה תקנה את הספר שלי - שו"ת מהר"י בן לב, תלמד בו בקביעות עד שיהיה שגור בפיך מראשו ועד סופו. ואז תהיה תקומה גדולה לאותו אדם שביש תלמיד חכם, ויוכל לעלות ממדרגה למדרגה. שאלתיו, מה זה ממדרגה למדרגה. ואמר לי בלשון רכה: מה לה בחשבונות שמים.

אמרתי לו, כמה זמן אלמד שיהא שגור בפי. אמר לי, לא פחות מארבע

שנים, כיון שאתה מלמד בישיבה שעורין הקבועים לך, אסור והתר ודיני ממונות. אתה לא תספיק בפחות מארבע שנים”.

הקיצותי משנתי ונרתעתי מאד

”אמרתי לו אין לי את הספר תשובות מהר”י בן לב. אמר לי תבקשו ותמצאו. רק דבר אחד אני מגלה לך, שאתה מכרח לקנותם דוקא אצל הרב מאנטיפאליע. ובתוך אמירה זו הקיצותי משנתי ונרתעתי מאד”.

רבי מרדכי שהיה טרוד בטרדות רבנות העיר, בקש מכמה אנשים שישגו לו את הספר שו”ת מהר”י בן לב, ומשום מה הענין התעכב.

והנה, שוב הופיע המהר”י בן לב בחלומי ושאל אותי בתקיפות, מדוע הוא ממתין, וכשהשיב ששלח לחפש את הספר, השיב לו, שעליו לקנותו דוקא מרבה של אנטיפאליע, ולשאלתו מדוע? השיב המהר”י כיון שהרב מאנטיפאליע רצה להדפיס עבור על מסכתות תמורה ומעילה, ולא המשיך בזה. והוא צריך לתקן את זה, ובמעות שיקבל עבור הספר שו”ת מהר”י בן לב, יוכל להכין ולהדפיס את הספר.

אבקש להתפלל עליה

רבי מרדכי הקיץ משנתו בבהלה גדולה. למחרת רצה רבי מרדכי לשלח שליח מיוחד לאנטיפאליע, אולם מחמת צרכי הצבור התעכב.

אז נחלתה זוגתו של רבי מרדכי, הוא הצטער מאוד על כך. מרב צער נרדם רבי מרדכי, ואז נגלה אליו שוב המהר”י בן לב, ואמר לו “תדע שזוהי אזוהרה אחרונה שאני מזהירך, וחלי זוגתך לך האות מחמת שנתעצלת”.

בעקבות זה הוא פנה לרבה של אנטיפאליע באגרת, אותה הוא מסים בבקשה: על כן מורי ורבי חמל נא, רחם נא לפרש כנפי החמלה עלי,

לשלח לי ספר התשובות מהר"י בן לב, ומעות כמה שיושת עלי אסלק
לכם עבורו, רק לשלח לי ואתחיל לתקן התקון. זוגתי בסכנה גדולה, ה'
ירחם עליה, אבקש להתפלל עליה. והוא חותם ידידכם עז הכותב מעמקי
הלב בדמעות שלישי.

וכך המעשה שארע בשנת ש"ה, המשכו היה כעבר יותר משלש מאות
ושלושים שנה, עד שבא לסימו המדהים ולתקונו הנורא.

היה זהיר בגחלתן

בכבודו של תלמיד חכם יש ב' ענינים, הראשון הוא כבודו של התלמיד
חכם עצמו. אך ישנו ענין נוסף בכבודו של תלמיד חכם – והוא ענין כבוד
התורה.

מצינו בענין זה מחלקת בגמרא אם תלמיד חכם שמחל על כבודו כבודו
מחול או לאו, הסובר שאין כבודו מחול – וכי התורה שלו היא? בתמיהה,

על כבודו הפרטי אמנם יכול למחל, אך איה יוכל למחל על כבודה של
תורה. ומסקנת הגמרא היא שאכן, התורה שלו היא, שנאמר ובתורתו
יהגה יומם ולילה. לאחר שלמדה הרי היא שלו, וכשם שיכול למחל על
כבודו, יכול למחל גם על כבוד תורתו. יש אפנים שתלמיד חכם אינו יכול
ואינו רשאי למחל, אמר רבי יוחנן כל תלמיד חכם שאינו נוקם ונוטר
כנחש אינו תלמיד חכם.

שיטת הראב"ד, תלמיד חכם שמחל על כבודו כבודו מחול, מתי? אם לא
נהגו בו כבוד, כמו, לעמד בפניו, אבל על בזיונו אינו יכול למחל, ואסור לו

למחל כיון שהתורה מתבזית בכך.

לשיטת הרמב"ם יש הבדל בין צנעה לפרהסיא, על בזיון בצנעה רשאי למחל, אך על בזיון בפרהסיא אסור לו למחל על כבודו, ואם מחל - נענש.

רבנו יונה באר "המבזה תלמיד חכם הוא בזה דבר השם ואין לו חלק לעולם הבא, משלשה טעמים, ולבסוף הוסיף טעם רביעי -

'עוד טעם נכבד עולה על כלם, כי הדבר ידוע כי מדרכי קדוש השם יתברך, להודיע בכל מבטא שפתים, ובכל אשר ירמזון עינים, ובכל הנהגה ופעל ידים. כי יסוד לנפש האדם וצבי עדין והטוב והעקר והתועלת והיקר אשר בו. עבודת השם יתברך ויראתו ותורתו.

והמבזים לתלמיד חכם ויראתו. מבטלים הידיעה הזאת ומראים הפך בהנהגתם. ולכן הפליגו חכמים בחמרת הענין של כבוד התורה, ועל המבזה תלמיד חכם נאמר בפסוק כי דבר השם בזה, ואין לו חלק לעולם הבא.

הקמע

קמע מיוחד אשר פעלו על ידו ישועות ונפלאות רבות. היה ברשותו של אחד מזקני ירושלים, קמע זה נכתב על ידי רבנו בעל הט"ז והגיע לידי איש ירושלים בירשה דור אחר דור.

במשך זמן רב היה בעל הקמע סקרן מאוד לדעת מהו סודו של הקמע שמביא תשועות עצומות לכל הזקוקים ומצפים לישועה. אולם קבלה היתה בידו, אם פותחים את הקמע ורואים את הכתוב בו הוא מאבד את כחו. בכל זאת, לא עמד בפני סקרנותו ויום אחד פתח את הקמע

הקדוש---

סבור היה ש'ימצא בו שמות הקדש ושמות מלאכים ושׂרפים, אולם לתדהמתו הגדולה לא מצא שם כל אזכור לשמות אלו. היתה שם רק שורה אחת ויחידה, כתובה בכתב יד קדשו של ה'ט"ז זי"ע: "רבנו של עולם! תן ישועה וברכה לנושא קמע זה, בזכות העמל שעמלתי להבין את דברי התוספות במסכת חלין דף צ"ז..."

כל כחו של הקמע המפלא שחולל ישועות ופלאות נשגבות במשך דורות- היה מכח עמל התורה שעמל רבנו ה'ט"ז, בקטע של תוספות שבמסכת חלין!